

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET
MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY

Yritysten hallinnollisen taakan vähentämisen toimintaohjelma vuosille 2009–2012

Toimintaohjelman edistymisraportti vuodelta 2010

Työ- ja elinkeinoministeriö
Huhtikuu 2011

Sisällys

JOHDANTO	3
1 TOIMINTAOHJELMAN TAVOITTEET JA PAINOPISTEALAT	3
2 HALLINNOLLISEN TAAKAN LÄHTÖTASOSELVITYKSET	4
2.1 HALLINNOLLISEN TAAKAN LÄHTÖTASO	4
2.2 ARVIO KOKONAISTALOUDELLISISTA VAIKUTUKSISTA.....	7
2.3 TAAKAN LÄHTÖTASO PAINOPISTEALOITTAIN	7
2.3.1 Työnantajavelvoitteet.....	7
2.3.2 Taloushallinnon raportointi.....	8
2.3.3 Verotus.....	9
2.3.4 Ympäristöluvut	9
2.3.5 Elintarviketurvallisuus ja laatu.....	10
2.3.6 Julkiset hankinnat.....	11
2.3.7 Tilastointi (ml. Intrastat).....	11
2.3.8 Maataloustuet	12
3 TAAKAN KEVENTÄMISTOIMET ERI HALLINNONALOILLA	12
3.1 VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA	13
3.1.1 Yritysten sähköisen asioinnin kehittäminen; VM ja Valtiokonttori.....	13
3.1.2 Verotus; Verohallinto	14
3.1.3 Tilastointi; Tilastokeskus ja Tullihallitus.....	15
3.2 MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	16
3.2.1 Maataloustukiin liittyvät menettelyt/ MMM ja Maaseutuvirasto.....	16
3.2.2 Elintarviketurvallisuus ja laatu.....	16
3.3 TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN HALLINNONALA	17
3.3.1 Taloushallinnon raportointi.....	17
3.3.2 Työnantajana toimiminen; yritysten sähköisen asioinnin kehittäminen.....	18
3.3.3 Julkiset hankinnat.....	18
3.3.4 Muut alat.....	19
3.4 SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA	20
3.5 YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA	21
4 TOIMINTAOHJELMAN SEURANTA JA TÄYDENTÄMINEN	24
4.1 HALLINNOLLISEN TAAKAN KEHITYS VUOSINA 2009-2010	24
4.2 VUONNA 2010 KÄYNNISTETTÄVIKSI EHDOTETUT TOIMET	27
4.3 LINJAUKSET TOIMINTAOHJELMAN JATKOTOIMIKSI	27

Johdanto

Hallitus käynnisti yritysten hallinnollisen taakan vähentämisen toimintaohjelman maaliskuussa 2009 (valtioneuvoston periaatepäätös 12.3.2009). Tavoitteena on, että yritysten hallinnollista taakkaa vähennetään vuoden 2006 tasosta neljänneksellä vuoden 2012 loppuun mennessä.

Yritysten hallinnollisen taakan vähentämisen ohjausryhmä kokoontui vuoden 2010 aikana neljä kertaa. Ohjausryhmän työtä tukevassa projektiryhmässä ohjausryhmän toimeksiantoja hoidettiin vuoden aikana pääasiassa sähköpostitse, varsinaisia kokouksia ei järjestetty.

Ohjausryhmän tehtävänä on koordinoita toimintaohjelman toteuttamista ja seurata sen toteutumista. Ohjausryhmä myös arvioi toimintaohjelman täydentämis- ja päivitystarpeet.

Tässä ohjausryhmän laatimassa edistymisraportissa käydään hallinnonalakohtaisesti läpi keskeisten yritysten hallinnollisen taakan keventämistoimien eteneminen vuonna 2010. Lisäksi luvussa neljä esitetään arvio hallinnollisen taakan kokonaiskehityksestä ja linjaukset toimintaohjelman jatkotoimiksi.

1 Toimintaohjelman tavoitteet ja painopistealat

Yritysten hallinnollisen taakan vähentämisen toimintaohjelma perustuu ns. painopistealoihin. Näitä ovat:

1. verotus
2. tilastointi
3. maataloustukiin liittyvät menettelyt
4. elintarviketurvallisuus ja laatu
5. työnantajana toimimisen tiedonantovelvoitteet
6. taloushallinnon raportointia koskevan lainsäädäntö
7. ympäristölupamenettelyt
8. julkiset hankinnat

Julkiset hankinnat lisättiin toimintaohjelman kahdeksanneksi painopistealaksi vuoden 2010 alussa.

Lisäksi yritysten sähköisen asioinnin kehittäminen on toimintaohjelman horisontaalinen painopistealue. Sähköisen asioinnin kehittäminen on keskeinen keino yksinkertaistaa yritysten tiedonantovelvoitteisiin liittyviä menettelytapoja ja vähentää hallinnollista taakkaa.

Yritysten hallinnollisen taakan vähentämistoimia kohdennetaan myös muilla kuin yllä esitetyillä hallinnonalakohtaisilla painopistealoilla sellaisiin tiedonantovelvoitteisiin ja menettelytapoihin, jotka ovat raskaita tietyn toimialan yrityksille tai jotka ovat turhia tai vanhentuneita.

2 Hallinnollisen taakan lähtötasoselvitykset

Keskeinen osa hallinnollisen taakan keventämishojelman toteutusta ja seurantaan yritysten hallinnollista taakkaa mittaavat selvitykset. Kaikilla painopistealoilla on toimintaohjelman käynnistyttyä toteutettu TEM:n koordinoimana hallinnollisen taakan lähtötasoselvitykset yhteistyössä vastuuviranomaisten ja sidosryhmien kanssa. Näiden yrityshaastatteluihin ja -kyselyihin perustuneiden selvitysten pohjalta on laadittu arviot eri säädösalojen hallinnollisen taakan lähtötasosta toimintaohjelman vertailuvuonna 2006.

Aiemmin hallinnollisen taakan tasosta Suomessa on ollut olemassa suuntaa-antavia arvioita. Vuonna 2005 julkaistussa kansainvälisessä vertailussa hallinnollinen taakka arvioitiin Suomessa suhteellisen alhaiseksi eli noin 1,5 % BKT:stä EU-maiden keskiarvo ollessa 3,5 %. VATT on vuonna 2008 arvioinut hallinnollisen taakan määrän olevan Suomessa hieman tätä korkeampi eli noin 2 % BKT:stä.

Taakan lähtötasoluvut eivät ole tarkkoja laskelmia yrityksille aiheutuvista kustannuksista, vaan arvioita, joihin liittyy useita epävarmuustekijöitä. Epävarmuustekijöistä huolimatta selvitykset parantavat kokonaiskuvaa eri säädösalojen yrityksille aiheuttamasta hallinnollisesta taakasta sekä lisäävät tietoisuutta lakisääteisten tiedonantovelvoitteiden yrityksissä vaatimasta työstä.

Yritysten hallinnollisen taakan selvitykset perustuvat ns. standardikustannusmalliin (Standard Cost Model, SCM). Arviot yrityksille vuosittain aiheutuvasta hallinnollisesta taakasta lasketaan tiedonantovelvoitteiden hoitamiseen yrityksessä käytetyn työajan tai ulkoistettujen toimenpiteiden kustannusten pohjalta. Arvioita voidaan tehdä joko yksittäisen tiedonantovelvoitteen tai kokonaisen säädösalueen yrityksille aiheuttaman hallinnollisen taakan määrästä.

Taakkaselvitysten avulla pystytään tunnistamaan raskaimmat velvoitteet, joihin taakankevennystoimia tulisi kohdistaa. Yrityksiltä kerättävän laadullisen palautteen pohjalta voidaan arvioida, miksi jokin velvoite on yrityksille raskas ja miten menettelyä voitaisiin yrityksen näkökulmasta kehittää. SCM-menetelmää käytetään laajasti hallinnollisten kustannusten mittaamiseen hallinnollisen taakan vähentämishojelmien yhteydessä EU-jäsenvaltioissa sekä EU:n toimintaohjelmassa.

2.1 Hallinnollisen taakan lähtötaso

Painopistealojen hallinnollinen taakka

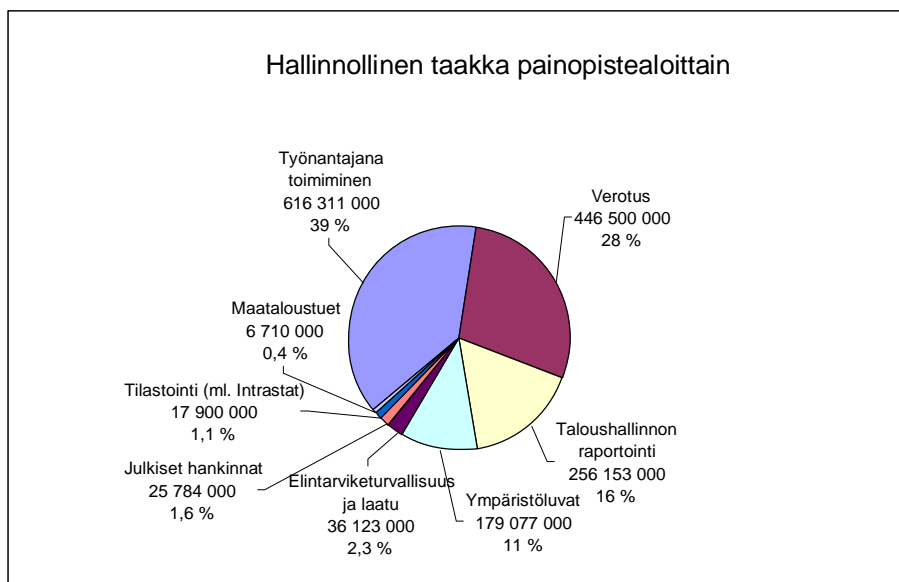
Hallinnollisen taakan toimintaohjelma keskittyy Suomessa painopistealoihin. Näillä aloilla tehtyjen lähtötasoselvitysten pohjalta voidaan arvioida, että painopistealojen yhteenlaskettu hallinnollisen taakan lähtötaso Suomessa vuonna 2006 oli noin 1,6 mrd. euroa, mikä vastaa vajaa 1 prosenttia vuoden 2006 bruttokansantuotteesta. Painopistealojen hallinnollinen taakka on esitetty seuraavassa taulukossa (taulukko 1).

Toimintaohjelman painopisteala	Hallinnollinen taakka (eur)	Osuus kokonais- taakasta (%)
Työnantajana toimiminen	616 311 000	39 %
Verotus	446 500 000	28 %
Taloushallinnon raportointi	256 153 000	16 %
Ympäristöluvut	179 077 000	11 %
Elintarviketurvallisuus ja laatu	36 123 000	2,3 %
Julkiset hankinnat	25 784 000	1,6 %
Tilastointi (ml. Intrastat)	17 900 000	1,1 %
Maataloustuet	6 710 000	0,4 %
Painopistealat yhteensä (€)	1 584 558 000	100 %

Taulukko 1: Yritysten hallinnollisen taakan lähtötaso vuonna 2006 toimintaohjelman painopistealoilla.

Toimintaohjelman painopistealoista hallinnolliselta taakaltaan selvästi raskaimpia aloja ovat työnantajavelvoitteet ja verotus. Niistä aiheutuu yrityksille vuosittain yhteensä yli miljardin euron hallinnollinen taakka.

Taakka keskittyy voimakkaasti muutamille lainsäädäntöaloille. Kolme raskainta alaa eli työnantajana toimiminen, verotus ja taloushallinnon raportointi, muodostavat runsaat 80 prosenttia painopistealojen hallinnollisesta taakasta (ks. kuvio 1).

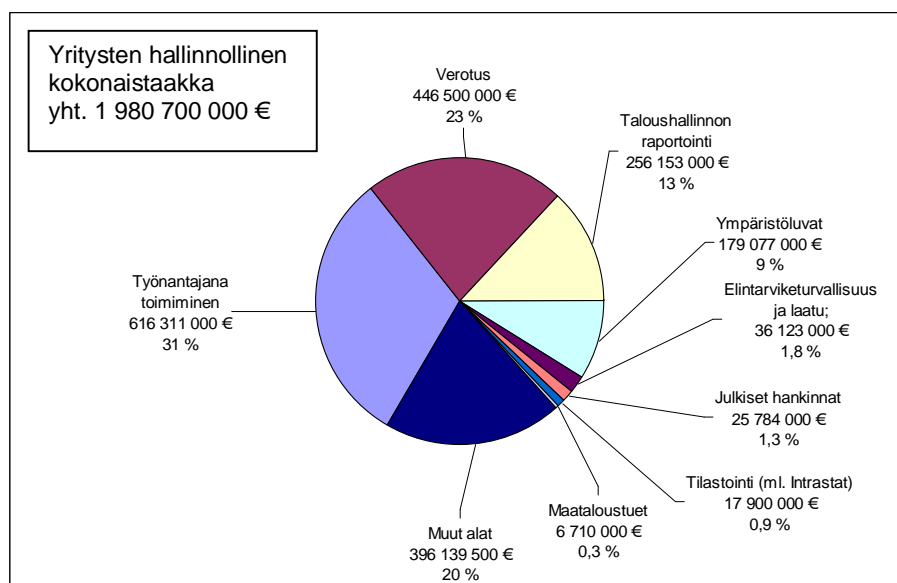
Kuvio 1: Yritysten hallinnollinen taakka toimintaohjelman painopistealoittain

Yrityksiin kohdistuva kokonaistaakka

Koska lähtötasoselvitykset kohdistuivat ainoastaan toimintaohjelman kahdeksaan painopistealaan, yrityksiin kohdistuva hallinnollinen kokonaistaakka on Suomessa tätä suurempi.

Ruotsissa ja EU-tasolla tehtyjen mittausten perusteella voidaan arvioida, että toimintaohjelman kahdeksan painopistealaa muodostavat noin 80 % yrityksiä koskevan lainsäädännön yrityksille aiheuttamasta kokonaistaakasta.

Yrityksiin kohdistuva hallinnollinen kokonaistaakka on siten Suomessa kaikkiaan hieman alle 2 mrd. euroa, mikä vastaa noin 1,2 prosenttia bruttokansantuotteesta (ks. kuvio 2). Neljänneksen kevennystavoite yritysten hallinnollisesta kokonaistaakasta tarkoittaa näin ollen hieman alle 500 milj. euron taakan kevennystä.

Kuvio 2: Yritysten hallinnollisen kokonaistaakka Suomessa

Edellä esitetyt arviot taakan lähtötasosta sisältävät sekä kansallisesta että EU-lainsäädännöstä aiheutuvien tiedonantovelvoitteiden aiheuttamat kustannukset. EU-lähtöisen taakan osuus vaihtelee säädösalueittain. Ruotsin ja Tanskan mittaustulosten pohjalta voidaan kuitenkin arvioida, että EU-lainsäädännöstä peräisin olevan taakan osuus on kaikkiaan noin puolet¹.

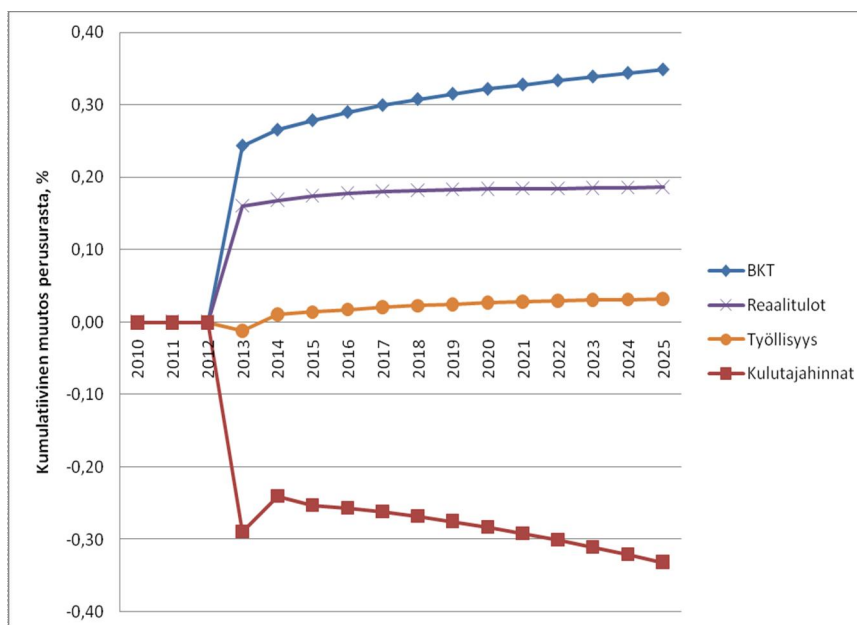
Lähtötaso kuvaa vuoden 2006 lopun tilannetta. Jos tiedonantovelvoitteissa tai niihin liittyvissä menettelyissä on tapahtunut merkittäviä muutoksia vuoden 2006 ja mittaussajakohdan välillä, ne on pyritty lähtötasoa laskettaessa ottamaan huomioon. Lähtötasossa ovat kuitenkin mukana eräät vasta vuoden 2007 aikana voimaan tulleet keskeiset lainsäädäntömuutokset (esim. yhteistoiminta yrityksissä, tilaajavastuu, julkiset hankinnat, tilintarkastus), jotka hyväksyttiin ja vahvistettiin jo pääministeri Matti Vanhasen I hallituksen toimikaudella.

¹ Ruotsissa mitatuista yritysten hallinnollisista kustannuksista EU-lähtöisten kustannusten osuus oli vuonna 2009 noin 53 %. Tanskassa vastaava luku oli vuosina 2008/2009 noin 48 %.

2.2 Arvio kokonaistaloudellisista vaikutuksista

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT on työ- ja elinkeinoministeriön toimeksiannosta tehnyt arvon yritysten taakan vähentämisen kokonaistaloudellisista vaikutuksista. Lähtökohtana on, että taakkaa kevennetään arvioidusta 1,2 prosentin BKT-lähtötasosta hallituksen toimintaohjelman mukaisesti eli 25 prosenttia vuoden 2012 loppuun mennessä. Arvio on toteutettu tuomalla VATT:n yleiseen tasapainomalliin (VATTA-GE) vuoden 2013 alussa yritysten taakan vähenemistä kuvaava positiivinen tuottavuusshokki.

Mallitarkastelun tulosten mukaan taakan vähentymisellä olisi myönteisiä vaikutuksia kansantalouteen (kuvio 3): vienti kasvaa tuottavuuden ja siitä johtuvan hintakilpailukyvyn paranemisen vuoksi (oletuksella, että muiden maiden tuottavuus on ennallaan), ja myönteinen vaikutus bruttokansantuotteen tasoon oletettuun perusuraan verrattuna on noin 0,35 prosenttia vuoteen 2025 mennessä. Hallinnollisen taakan vähentymisen kokonaisvaikutukset työllisyyteen ovat vähäisiä.

Kuvio 3: Arvio yritysten hallinnollisen taakan vähentämisen kokonaistaloudellisista vaikutuksista (VATT 2011)

2.3 Taakan lähtötaso painopistealoittain

2.3.1 Työnantajavelvoitteet

Työnantajavelvoitteisiin liittyvää hallinnollista taakkaa selvitettiin 2009-2010 yritys haastattuihin ja – kyselyyn perustuneilla selvityksillä.

Työ- ja elinkeinoministeriö teetti syksyllä 2009 laajan työnantajan tiedonantovelvoitteita koskevan selvityksen, joka kohdistui TEM:n ja STM:n hallinnonalojen lainsäädäntöön.² Selvityksen kohteena olivat

² Selvitys yrityksille aiheutuvista hallinnollisista kustannuksista – Työnantajavelvoitteet. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu, Kilpailukyky 7/2010).

kaikkiaan 29 lain ja asetuksen sisältämät 155 yksittäistä tiedonantovelvoitetta. Selvitys tehtiin yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa ja sen piiriin kuuluivat mm. sosiaaliturvaan, eläkkeisiin, vakuutukseen, yksityisyyden suojaan ja tasa-arvoon liittyvät velvoitteet. Tarkastelun kohteena olleista tiedonantovelvoitteista aiheutuu yrityksille selvityksen mukaan vuosittain noin 605 milj. euron hallinnollinen taakka.³

Koska edellä mainittu selvitys kuvasi lähinnä suurten ja keskisuurten yritysten hallinnollista taakkaa, pienten ja mikroyritysten tilannetta kartoitettiin eräiden keskeisten työnantajavelvoitteiden osalta keväällä 2010 TEM:n toimeksiannosta tehdyllä täydentävällä selvityksellä. Täydentävä selvitys antoi viitteitä siitä, ettei yksittäisten velvoitteiden vaatimassa työajassa ole suurta eroa pienten ja suuren yritysten välillä.⁴ Velvoitteiden suhteellinen kustannus muodostuu kuitenkin pienyrityksille suu-remmaksi.

Myös palkkatuen hakemiseen ja tilityksiin liittyvää hallinnollista taakkaa selvitettiin TEM:n toimeksiannosta syksyllä 2010 valmistuneella selvityksellä.⁵ Palkkatukien hakemisesta ja tilityksistä aiheutuu vuosittain hie-
man alle 12 milj. euron hallinnollinen taakka.

Kaikkiaan työnantajan lakisääteisistä tiedonantovelvoitteista aiheutuu yrityksille hallinnollista taakkaa vuosittain noin 616 milj. euroa. Tarkasteltaessa työnantajavelvoitteita säädösalueittain, eniten taakkaa aiheutuu yksityisyyden suojaan ja tasa-arvoon liittyvistä velvoitteista (162 milj. euroa), sosiaaliturvaan, eläkkeisiin ja vakuutukseen liittyvistä velvoitteista (122 milj. euroa) ja kemiallisten tekijöiden käyttöön liittyvistä tiedonantovelvoitteista (115 milj. euroa).

Yksittäisistä työnantajan tiedonantovelvoitteista eniten taakkaa aiheuttaa terveydentilaa koskevien tietojen säilyttäminen (laki yksityisyyden suojasta työelämässä), josta aiheutuu yrityksille vuosittain taakkaa noin 150 milj. euroa. Toiseksi raskain työnantajan tiedonantovelvoite on kuukausittain tehtävä ilmoitus työeläkevakuutusyhtiöön (VNA työntekijän eläkelain toimeenpanosta), josta aiheutuu 93 milj. euron hallinnollinen taakka.

2.3.2 Taloushallinnon raportointi

Taloushallinnon raportointia koskevan lainsäädännön yrityksille aiheuttamaa hallinnollista taakkaa selvitettiin haastattelututkimuksella työ- ja elinkeinoministeriön toimeksiannosta vuonna 2009⁶. Selvityksessä kartoitettiin kirjanpito- ja tilintarkastuslainsäädännön yrityksille aiheuttamaa hallinnollista taakkaa. Selvityksen mukaan taloushallinnon raportoinnista aiheutuu yrityksille vuosittain hallinnollista taakkaa 256 milj. euroa. Eniten taakkaa aiheuttaa yrityksille tilintarkastus (96 milj. euroa). Seuraavaksi raskaimpia ovat kirjanpidon kirjausten varmentaminen (61 milj. eur) ja tilinpäätöksen laatiminen (53 milj. eur).

³ Laskelmassa on otettu huomioon korjattu taakka-arviolaskelma koskien sairausvakuutuslain tiedonantovelvoitetta "Ilmoitus työntekijälle maksetusta palkasta sairausvakuutuskorvaukseen oikeutettuja työntekijöitä koskien Kansaneläkelaitokselle". Velvoitteen aiheuttama hallinnollinen taakka on tarkistettujen laskelmien mukaan 14 milj. euroa eikä selvityksessä virheellisesti esitetty 315,6 milj. euroa.

⁴ Pienten ja suurten yritysten välillä näyttäisi olevan eroja mm. sen osalta, mitä yritykset tekevät pelkästään lainsäädännön vaatimusten vuoksi ja mitä ne tekisivät ilman lainsäädäntöäkin (ns. business-as-usual).

⁵ Selvitys palkkatuen hakemiseen ja tilityksiin liittyvistä yritysten hallinnollisista kustannuksista ja taakasta, 27.8.2010.

⁶ Selvitys yrityksille aiheutuvista hallinnollisista kustannuksista –Taloushallinnon raportointi. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, Kilpailukyky 8/2010).

Taloushallinnon raportoinnin lainsäädäntö on pysynyt hallinnollisen taakan kannalta jokseenkin muuttumattomana vuodesta 2004, jolloin kirjanpitolainsäädäntöä tarkistettiin kansainvälisen tilinpäätöskäytännön kehitystä vastaavasti. Tilintarkastuslaki (459/2007) tuli voimaan 1.7.2007, ja vahvistettiin 13.4.2007 eli Vanhasen I hallituksen aikana. Koska tilintarkastuslakiin ei ole mittausajankohtaan nähden tehty hallinnollisen taakan kannalta sellaisia muutoksia, joilla olisi merkitystä taakan määrään, taloushallinnon taakan lähtötasona voidaan käyttää selvityksen tuloksena saatua 256 milj. euroa.

2.3.3 Verotus

Verotuksen hallinnollisen taakan lähtötasosta on laadittu karkea arvio valtiovarainministeriön, verohallinnon ja Tullihallituksen yhteistyönä. Yrityshaastatteluihin perustuvia hallinnollisen taakan selvityksiä on tehty arvonlisäveron ja muiden verotilimenettelyn piiriin kuuluvien oma-aloitteisten verojen osalta. Muiden verolajien hallinnollisen taakan arvioinnissa on hyödynnetty Taloushallintoliiton, tilitoimistojen, verohallinnon ja Tullihallituksen asiantuntemusta. Lisäksi arvioinnissa hyödynnettiin Ruotsin selvitystä verotuksen hallinnollisista kustannuksista ja Euroopan komission teettämää selvitystä arvonlisäverodirektiivin aiheuttamasta hallinnollisesta taakasta.

Arvioiden mukaan verotuksesta aiheutuu yrityksille hallinnollista taakkaa kokonaisuudessaan noin 447 milj. euroa vuodessa. Eniten taakkaa aiheuttavat yritystulon verotus (185 milj. euroa), arvonlisäverotus (160 milj. euroa) ja työnantajasuoritukset (90 milj. euroa). Muiden verojen aiheuttama rasite koko yrityssektori huomioonottaen on selvästi pienempi.

Yritystulon verotuksessa suurimman osan eli lähes 90 milj. euroa aiheuttaa veroilmoitusten laadinta. Ennakkankantoon liittyvien velvoitteiden aiheuttamaksi kokonaisrasitteeksi saatiin noin 80 milj. euroa. Ennakkankannon aiheuttamien velvoitteiden määrä johtunee sen suuresta frekvenssistä: säännönmukainen maksuunpano tapahtuu melko usein ja muutosten tekeminen ennakkankantoon on myös melko yleistä.

Arvonlisäverotuksen osalta kolme selvästi eniten hallinnollista taakkaa aiheuttavaa velvoitetta ovat arvonlisäverotuksesta aiheutuvat kirjanpito-velvoitteet (noin 64 milj. euroa), arvonlisäveroilmoituksen antaminen (noin 56 milj. euroa) sekä arvonlisäverotuksesta johtuvat laskutukseen liittyvät velvoitteet (noin 30 milj. euroa).

Työnantajasuoritusten osalta eniten taakkaa liittyy ennakonpidätyksen toimittamiseen (esimerkiksi verokorttien hallinnointi).

2.3.4 Ympäristöluvut

Ympäristölupiin liittyvää hallinnollista taakkaa selvitettiin ympäristöluvan hakemisen sekä ympäristöluvan mukaisen jatkuvan seurannan, kirjanpidon ja vuosiraportoinnin osalta yritys-kyselyllä ympäristöministeriön toimeksiannosta. Ympäristölupien hakemisesta aiheutuu vuosittain hallinnollista taakkaa 8,9 milj. euroa. Ympäristöluvan mukaisesta jatkuvasta seurannasta ja vuosiraportoinnista taakkaa puolestaan aiheutuu 170 milj. euroa. Kaikkiaan ympäristölupien hallinnollinen taakka yrityksille on siis noin 179 milj. euroa.

Kyselyvastausten perusteella yhteen ympäristölupahakemukseen käytetään aikaa keskimäärin noin 246–310 tuntia (itse tehneet; ulkopuoliselle

maksaneet) eli noin 6,6–8,3 työviikkoa. Hakuprosessista yritykselle aiheutuva keskimääräinen hallinnollinen taakka on ulkopuolista tahoa hakuprosessista hyödyntäneiden osalta 13 968 euroa/lupa ja hakuprosessin yrityksen sisäisenä työnä tehneiden osalta 6 058 euroa/lupa.

Selvityksen mukaan ympäristöluvan mukaiseen jatkuvaan seurantaan ja kirjanpitoon kuluu vuosittain aikaa keskimäärin noin 849–1487 tuntia. Vuosiraportointiin puolestaan käytetään noin 42–64 tuntia vuodessa. Ympäristöluvan edellyttämän jatkuvan seurannan ja kirjanpidon aiheuttama keskimääräinen vuosittainen hallinnollinen taakka on ulkopuolista tahoa hyödyntäneiden yritysten kohdalla 66 655 euroa/yritys tai toimipaikka, ja vuosiraportoinnin kohdalla 1 234 euroa/yritys. Yrityksen sisäisenä työnä hoitaneiden osalta jatkuvan seurannan ja kirjanpidon aiheuttama hallinnollinen taakka on 16 163 euroa vuodessa/yritys ja vuosiraportoinnin osalta 799 euroa/yritys.

Selvityksen laskelmat on tehty vuoden 2008 lupamäärillä (valtion ympäristölupia myönnettiin 938). Erot lupien määrässä ovat 2006 ja 2008 välillä pieniä. Koska laskelmien pohjana olleet ympäristölupia koskevat tiedonantovelvoitteet ja menettelyt ovat olleet käytössä vuonna 2006, selvityksen tuloksen voidaan katsoa kuvaavan myös lähtötasovuoden 2006 tilannetta.

2.3.5 Elintarviketurvallisuus ja laatu

Elintarviketurvallisuuteen liittyvää hallinnollista taakkaa selvitettiin yrityskyselyn avulla Maaseutuvirastossa maa- ja metsätalousministeriön toimeksiannosta. Selvityksessä tarkasteltiin uuden elintarvikehuoneiston hyväksymiseen, hyväksytyn elintarvikehuoneiston olennaisen muutoksen hyväksymiseen sekä omavalvonnan kirjanpitoon liittyviä tiedonantovelvoitteita. Elintarvikehuoneistot jaettiin kyselyssä kuuteen segmenttiin. Kustannuksia tarkasteltiin niin velvoitteet itse hoitavien yritysten kuin ostopalveluja käyttävienkin osalta.

Uusien elintarvikehuoneistojen hyväksyntähakemuksista, elintarvikehuoneiston muutoshakemuksista ja omavalvonnan kirjanpidosta aiheutuu vuosittain hallinnollista taakkaa yrityksille noin 36 milj. euroa. Yritysten kannalta selvästi raskain tiedonantovelvoite on omavalvonnan kirjanpito, josta aiheutuu lähes 34 milj. euroa. Uusien elintarvikehuoneistojen hyväksyntähakemuksista taakkaa aiheutuu vajaat 2 milj. euroa ja elintarvikehuoneiston muutoshakemuksista vajaat puoli miljoonaa euroa.

Eniten omavalvonnan kirjanpito aiheuttaa hallinnollista taakkaa eläimistä saatavia elintarvikkeita valmistaville laitoksille. Omavalvontakirjanpidon itse hoitaville laitoksille taakkaa aiheutuu 10 441 euroa vuodessa yritystä kohti ja ostopalveluja hyödyntäville 22 479 euroa vuodessa yritystä kohti.

Elintarvikelakiin ei ole tullut vuoden 2006 jälkeen sellaisia muutoksia, jotka olisivat vaikuttaneet tutkittuihin tiedonantovelvoitteiden prosesseihin. Keväällä 2010 saatujen mittaustulosten voidaan siis katsoa heijastavan suhteellisen hyvin lähtötasovuoden 2006 tilannetta.

2.3.6 Julkiset hankinnat

Julkkisten hankintojen hallinnollisen taakan lähtötaso on arvioitu työ- ja elinkeinoministeriön⁷ ja Euroopan komission⁸ teettämien, yrityshaastatteluihin perustuneiden selvitysten pohjalta. Työ- ja elinkeinoministeriön vuonna 2009 teettämässä selvityksessä arvioitiin julkisten hankintojen prosesseihin kuluva-a aikaa yrityksessä, minkä pohjalta laskettiin euro-määräiset arviot hankintaprosessin eri vaiheiden kuormittavuudesta. Euroopan komission teettämässä EU-selvityksessä tarkasteltiin seitsemää erillistä EU-lainsäädäntöön pohjautuvaa tiedonantovelvoitetta.

Arvion mukaan julkisista hankinnoista aiheutuu yrityksille vuosittain hallinnollista taakkaa kokonaisuudessaan vajaat 26 milj. euroa. Tästä kansallisen kynnsarvon ylittävien (mutta EU-kynnsarvot alittavien) hankintojen osuus on noin 21 milj. euroa. Raskain tiedonantovelvoite on kirjallisen tarjouksen laatiminen, josta aiheutuu 9,4 milj. euron hallinnollinen taakka. Tarjouksen laadinnassa eniten taakkaa aiheutuu tarjouspyynnössä edellytetyn kuvauksen laatimisesta ja hintatekijöiden muotoilusta.

EU:n kynnsarvot ylittävien hankintojen taakaksi arvioitiin noin 4,8 milj. euroa. Tiedonantovelvoitteittain tarkasteltuna eniten taakkaa aiheutuu valintakriteereihin liittyvien todistusten toimittamisesta.

Julkkisten hankintojen hallinnollisen taakan selvityksessä pohjana on ollut laki julkisista hankinnoista (348/2007), joka vahvistettiin 30.3.2007 ja tuli voimaan 1.6.2007. Koska laki vahvistettiin edellisen hallituksen aikana eikä hankintalainsäädäntöön ollut tullut muutoksia selvityksen toteuttamisajankohtaan verrattuna, selvityksen tulos voitiin ottaa julkisten hankintojen hallinnollisen taakan lähtötasoksi.

2.3.7 Tilastointi (ml. Intrastat)

Tilastokeskus ja Tullihallitus ovat mitanneet tilastoinnin tiedonkeruiden yrityksille aiheuttamaa hallinnollista räsitus-ta vuosina 2008–2009. Menetelmänä käytettiin lomakekyselyä. Tiedonantorasitusta on raportoitu vuodesta 2006 lähtien.

Tilastoviranomaisten selvitysten mukaan tilastoinnin yrityksille aiheuttama hallinnollinen taakka vuonna 2006 oli Tilastokeskuksen tiedonkeruiden osalta 7,1 milj. euroa ja Tullin Intrastat-tilastoinnin osalta 10,5 milj. euroa. Maa- ja metsätalousministeriön Tietopalvelukeskus TIKE:n on osaltaan arvioinut, että sen tiedonkeruiden hallinnollinen taakka olisi ollut noin 300 000. euroa. Tilastoinnin hallinnollisen taakan lähtötaso on siten yhteensä 17,9 milj. euroa.

⁷ Selvitys yrityksille aiheutuvista hallinnollisista kustannuksista –Julkiset hankinnat. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu, Kilpailukyky 10/2010.

⁸ Report on the Public Procurement Priority Area. EU project on baseline measurement and reduction of administrative costs. 2009.

2.3.8 Maataloustuet

Maaseutuvirasto selvitti yhdessä maa- ja metsätalousministeriön kanssa maataloustukiin liittyvää hallinnollista taakkaa maatalousyrittäjille lähete-
tyn kyselyn avulla. Taakkaa selvitettiin tarkastelemalla eri hakulomake-
keiden täyttämiseen maataloilla kuluvaan aikaan. Tutkimus kohdistui nel-
jään viljelijätuen hakulomakkeeseen, jotka jokaisen tilan on täytettävä
vuosittain tukien saamiseksi: maatilalomake 101A, tukihakemus 101B,
peruslohkolomake 102A ja kasvulohkolomake 102B.

Kyselyn perusteella neljästä viljelijätukien hakulomakkeesta aiheutuu
vuosittain hallinnollista taakkaa yhteensä noin 6,7 milj. euroa. Luku si-
sältää sekä viljelijöiden oman työn että maksullisen ulkopuolisen avun
käytön.

Kyselyssä tukia hakeneet yritykset jaettiin kahteen segmenttiin: yrityk-
siin, jotka täyttävät ja etsivät tiedot täytettäville lomakkeille itse sekä ti-
loihin, jotka käyttävät ulkopuolista apua (neuvontajärjestön neuvoja, EU-
avustaja tai yksityinen neuvoja) lomakkeiden täyttämiseen. Jos ulkopuo-
lista apua käytettiin em. hakulomakkeiden osalta, palvelusta maksettiin
keskimäärin 129 euroa.

Lomakkeet kokonaan itse täyttävät käyttivät aikaa hyvin vaihtelevasti.
Esimerkiksi maatilalomakkeen 101A täyttämiseen kulunut aika vaihteli
muutamasta minuutista 15 tuntiin keskiarvon ollessa noin 60 minuuttia.
Lomakkeen 101A täyttämisestä aiheutuva hallinnollinen kustannus tilaa
kohti oli 22 euroa.

Maataloustukiin liittyvä hallinnollisen taakan kokonaiskuva ja sen kehitys
eivät näy Maaseutuviraston kyselyn tuloksissa. Kysely ei ole kohdistunut
kaikkiin tukilomakkeisiin. Kyselyn tulosten perusteella syntyneet arviot
maataloustukien hakemisen viljelijältä vaatimasta ajankäytöstä ovat ali-
mitoitettuja, sillä vastaajat eivät näytä ottaneen huomioon tukiohjeisiin
perehtymiseen ja muuhun lomakkeiden täyttämisen vaatimaan tausta-
työhön kuluvaan aikaan. Kysely ei myöskään mitannut esimerkiksi tukieh-
tojen seuraamiseen ja niihin tutustumiseen, sitoumusten tekoon tai täy-
dentäviin ehtoihin viljelijältä kuluvaan työaikaan.

Sähköinen tukien hakemismenettely on otettu käyttöön vuoden 2006 jäl-
keen. Sen mahdollista taakkaa keventävää vaikutusta ei kuitenkaan
pystytä kyselyn perusteella arvioimaan.

3 Taakan keventämistoimet eri hallinnonaloilla

Hallinnonalat ovat sitoutuneet hallinnollisen taakan vähentämistoimiin
toimintaohjelman painopistealoilla vuosina 2009–2012. Vastuu taakan
keventämistoimien toteuttamisesta on painopistealojen ministeriöillä ja vi-
rastoilla.

Yksi keskeisimmistä keinoista keventää yritysten hallinnollista taakkaa
on erilaisten sähköisten asiointimahdollisuuksien tarjoaminen. Sähköi-
sen asioinnin kehittämiseen liittyviä hankkeita on vireillä kaikilla toimin-
taohjelman painopistealoilla.

Seuraavassa kuvataan keskeiset vuonna 2010 toteutetut tai toteutus-
vaiheessa olevat hallinnollisen taakan keventämistoimet hallinnonaloit-
tain.

3.1 Valtiovarainministeriön hallinnonala

3.1.1 Yritysten sähköisen asioinnin kehittäminen; VM ja Valtiokonttori

Valtiovarainministeriöllä on keskeinen rooli julkishallinnon sähköisten asiointipalvelujen kehittämishankkeissa. Huhtikuussa 2009 asetetun Sähköisen asioinnin ja demokratian vauhdittamisohjelman (SADe-ohjelman) tavoitteena on edistää sähköistä asiointia siten, että kansalaisten ja yritysten sähköinen asiointi kattaa vuoteen 2013 mennessä kaikki keskeiset palvelut.

SADe-ohjelmaan on sisällytetty seitsemän sähköisen asioinnin palvelukokonaisuutta, joista kahta - Työnantajan palvelukokonaisuutta ja Yrityksen perustajan palvelukokonaisuutta - käsitellään tarkemmin työ- ja elinkeinoministeriön osuudessa luvussa 3.3.2.

Lisäksi SADe-ohjelman puitteissa kehitetään julkishallinnon yhteisiä sähköisen asioinnin tukipalveluja. Valtiokonttori kehittää parhaillaan **sähköisen asioinnin palvelualustaa** yhteisesti koko julkiselle hallinnolle. Ensimmäiset alustalla toteutetut palvelut on tarkoitus ottaa käyttöön vuoden 2011 lopulla.

Toinen yhteinen tukipalvelu on **asiointitili**. Asiointitili on viranomaisen ja asiakkaan välisen sähköisen vuorovaikutuksen viestintäkanava, joka on liitettävissä olemassa oleviin sähköisiin asiointipalveluihin. Asiointitilin kautta viranomaiset voivat toimittaa asiakkaalle päätöksiä ja tiedonantaja sähköisesti. Vastaavasti asiakkaat voivat toimittaa asiointitilin kautta viranomaisille esimerkiksi päätöksiä varten tarvittavia lisätietoja ja selvityksiä yhden luukun -periaatteen mukaisesti. Asiointitilin asiakkaita ovat kansalaiset, yritykset ja yhteisöt. Kansalaisten asiointitilin tuottaa Valtiokonttori, joka tarjoaa asiointitilin koko julkisen hallinnon käyttöön. Kansalaisten asiointitili otettiin käyttöön tammikuussa 2011. Yrityksille asiointitili kehitetään arvion mukaan 2011–2012.

Yritysten sähköisen tunnistamisen osalta vuoden 2011 alusta tuli voimaan verohallintolain muutos (1414/2010), joka antaa Verohallinnolle mahdollisuuden tarjota Katso-yritystunnistuspalvelua tilapäisesti kolmen vuoden ajan viranomaisille tai muille julkista tehtävää hoitaville. Tänä aikana on tarkoitus valmistella Työ- ja elinkeinoministeriön johdolla uusi yritysten valtuutus- ja roolipalvelu, jossa olisi otettu huomioon sekä Katso-yritystunnistuksen että kaupparekisterin roolitetopalvelun mahdollisuudet. Lisäksi valmistellaan uudelle palvelulle tarvittava lainsäädäntö, jotta palvelua voidaan tarjota koko julkiselle hallinnolle. TEM asetti asiaa valmistelemaan 12.1.2011 poikkihallinnollisen työryhmän, jonka toimikausi päättyy 31.12.2012. Tämän TEM:n puheenjohtaman valtuutus- ja roolipalvelu -työryhmän väliraportti valmistuu 2011 kevään aikana, jonka jälkeen päätetään jatkotoimista.

Laki **julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta** hyväksyttiin Eduskunnassa 1.3.2011 (HE 246/2010 vp). Lain valmistelu on ollut osa valtiovarainministeriön SADe-ohjelmaa ja tukee sen tavoitteita sähköisen asioinnin kehittämisessä. Ehdotetun lain tavoitteena on luoda ohjausmalli, jolla aikaansaadaan edellytykset julkisen hallinnon tietohallinnon yhteentoimivuudelle. Lailla tavoitellaan tuottavuushyötyjä kehittämällä palveluja ja palvelutuotannon prosesseja aiempaa tehokkaamman tietohallinnon ja tietojärjestelmien avulla.

Yhteisten periaatteiden ja kokonaisarkkitehtuurin mukaisesti kehitetyt yhteentoimivat tietojärjestelmät mahdollistavat hallinnon toiminta- ja pal-

veluprosessien automatisointiasteen nostamisen, mikä vähentää hallinnollista taakkaa kansalaisilta, yrityksiltä ja yhteisöiltä sekä viranomaisilta. Yhteentoimivuus mahdollistaa myös poikkihallinnollisten prosessien ja palvelujen kehittämisen helpommin ja kustannustehokkaammin.

Ehdotetussa laissa ei ole sähköisiä tietovarantoja eikä perusrekistereitä koskevia velvoittavia määräyksiä. Laissa kuitenkin todetaan, että julkisen hallinnon viranomaisen on pyrittävä järjestämään toimintansa siten, että se käyttää perusrekistereihin talletettuja tietoja, jos viranomaisen toiminta edellyttää näiden tietojen käyttöä. Säännöksellä pyritään siihen, että päällekkäisiä tietorekistereitä ei syntyisi, vaan tiedot tallennettaisiin kerran yhteen paikkaan.

Valtiovarainministeriö asetti helmikuussa 2010 kaksi eri työryhmää, joiden tehtävänä on vuoden 2011 loppuun mennessä **yhtenäistää perus-tietovarantojen käyttöä** luomalla yhteinen tekninen ratkaisumalli, jolla eri tietovarannot tarjotaan tarvitsijoiden käytettäväksi sekä edistää julkisen hallinnon tietovarantojen saatavuutta ja käyttöä ja muun muassa käsitellä tietojen hinnoittelua ja arvioida tietojen maksuttomuuden talousarviovaikutuksia ja tehdä niitä koskevia ehdotuksia. Työryhmien ehdotusten valmistuttua tietojen hyödyntämistä koskevia periaatteita tullaan tarkentamaan. Teknisestä ratkaisumallista on julkaistu välitulos joulukuussa 2010.

3.1.2 Verotus; Verohallinto

Keskeisin verotukseen liittyvä yritysten hallinnollista taakkaa keventävä toimi on ollut **verotilin** käyttöönotto 1.1.2010. Verotili koskee ensivaiheessa oma-aloitteisesti ilmoitettavia veroja ja maksuja sekä työnantajan pidättämiä määriä. Verotili on yhtenäistänyt näiden maksamisessa, ilmoittamisessa ja palauttamisessa noudatettavaa menettelyä. Lisäksi otettiin käyttöön pienyritysten pidennetyt ilmoitus- ja maksujaksot⁹.

Verotilejä oli vuoden 2010 lopussa yli 480 000. Verotilin myötä oma-aloitteisten verojen maksujen ja palautusten määrä on vähentynyt, kun verot voidaan maksaa yhdellä maksulla ja palautukset voidaan käyttää kuittaukseen. Verohallinto arvioi, että vaikka järjestelmässä on edelleen kehitettävää, järjestelmän käyttäjät saavat jo tällä hetkellä merkittävän hyödyn maksu- ja ilmoitusmenettelyjen yksinkertaistamisesta.

Lisäksi Verohallinnossa kehitetään edelleen olemassa olevia **sähköisen asioinnin palveluja**, kuten Tyvi, Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä (YTJ) sekä Palkka.fi. Vireillä on myös tilinpäätöstietojen välittämiseen Patentti- ja rekisterihallitukselle ja uusiin sähköisiin palveluihin liittyviä uudistuksia. Verottajan Vero.fi –palvelua uudistetaan, ja sillä tähdätään selkeämpään ja kohdistetumpaan ohjaukseen.

Rakentamispalveluiden **käännetty arvonlisäverovelvollisuus** otettiin käyttöön 1.4.2011. Käännetyssä arvonlisäverovelvollisuudessa verovelvollinen on palvelun ostaja eikä myyjä (kuten tavallisesti). Rakennusteollisuus RT ry on arvioinut, että käännetyn verovelvollisuuden aiheuttama hallintokulujen lisäys rakennusalan yrityksille olisi noin 30 miljoonaa euroa. Luku perustuu rakennusyritysten antamiin arvioihin yritysten kustannusten kasvusta ja tilastokeskuksen antamaan selvitykseen yritysten jakautumisesta suuruusluokkiin liikevaihdon mukaan.

⁹ Jos liikevaihto on enintään 50 000 euroa, kaikki oma-aloitteiset verot voi ilmoittaa ja maksaa kolmen kuukauden jaksoissa, ja jos liikevaihto on enintään 25 000 euroa, arvonlisäveron voi ilmoittaa ja maksaa kalenterivuositain.

Hallinnollisia lisäkustannuksia Rakennusteollisuuden arviossa aiheuttavat mm. lisähenkilökunnan palkkamenot sivukuluineen (12 miljoonaa euroa, noin 250 henkilötyövuotta), tilitoimistojen lisäveloitukset 9 miljoonaa euroa (keskimäärin noin 200 €/yritys, yli 40000 yritystä), konsultti- ja neuvontakulut 6 miljoonaa euroa (keskimäärin noin 150 €/yritys) ja muut hallintokulut, kuten lisääntyvät tilintarkastuskulut 3 miljoonaa euroa (keskimäärin noin 75 €/yritys).

3.1.3 Tilastointi; Tilastokeskus ja Tullihallitus

Vuonna 2009 käynnistyneessä tilastoviranomaisten yritystiedonkeruun kehittämissuunnitelmassa ovat mukana kaikki yrityksiltä tietoja keräävät tilastoviranomaiset: Tilastokeskus, Tullihallituksen tilastoyksikkö ja maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus (Tike).

Tavoitteena on kehittää tiedonkeruuta ja tiedonkeruussa käytettäviä lomakkeita siten, että niistä aiheutuu yrityksille mahdollisimman vähän hallinnollista taakkaa.

Tilastoinnissa yritysten hallinnollista taakkaa on kevennetty esim. seuraavasti:

- Tilastokeskuksen yritystiedonkeruiden rasitemittaukset toteutettiin vuonna 2010 kattavasti. Tilastokeskuksen yritystiedonkeruiden vastausrasite vuonna 2009 oli 210 henkilötyövuotta ja 9,3 milj. eur.
- Tilastokeskuksen yritystiedonkeruiden tietosisältöä ja otoskokoja supistettiin. Merkittävimmät toimenpiteet olivat yritysrekisterin pienten yksitoimipaikkaisten yritysten tiedonkeruun supistaminen 12 000 yrityksellä ja tilinpäätöstilastojen otoksen supistaminen noin 3000 yrityksellä. Myös Palvelujen ulkomaankauppatilaston, Tietotekniikan käyttö yrityksissä -tilaston sekä Yritysten korjausrakentamisen -tilaston otoksia pienennettiin. Lisäksi kyselylomakkeiden tietosisältöä supistettiin Teollisuuden toimialakyselyssä.
- Yritystiedonkeruiden sähköisten lomakkeiden käytettävyyden arviointiin kehitettiin prosessi, jonka avulla käytettävyyttä pystytään parantamaan tiedonantajien käyttökokemusten pohjalta. Lomakkeiden käytettävyydellä on merkittävä vaikutus koettuun tiedonantorasitukseen. Vuonna 2010 lomakkeiden käytettävyysselvityksiä toteutettiin mm. Palvelualojen hyödyketilaston ja yritysrekisterin monitoimipaikkaiset yritykset -tilastojen osalta.
- Tiedonantajapalautetta on kehitetty räätälöidymään suuntaan. Ensimmäisissä uudistetuissa tiedonantajapalautteissa (työvoimakustannusindeksi) yritys voi verrata omia tietojaan toimialan ja koko tilaston keskimääräiseen kehitykseen. Tiedonantajapalautteen kehittämisellä pyritään lisäämään sekä tiedonantajan vastausmotivaatiota että tiedon antamisesta koettavaa hyötyä.
- Suomen kaikille maataloille kohdennettu maatalouslaskenta toteutettiin osittain sähköisenä tiedonkeruuna. Sähköistä vastaamismahdollisuutta hyödynsi 53 % kaikista Suomen tiloista. Lopuilta tiloilta tiedot kerättiin puhelinhaastatteluilla. Samassa yhteydessä mitattiin myös tiedonkeruun vastausaikoja sekä web- että haastattelutiedonkeruussa.
- Vuoden 2010 alusta myös suuret yritykset ovat voineet ilmoittaa vain laskutusarvon Intrastat-tilastoilmoituksissa. Aiemmin suurimpien yri-

tysten oli pakko ilmoittaa tavaran tilastoarvo (arvo Suomen rajalla), kun muilta yrityksiltä edellytettiin vain laskutusarvon ilmoittamista.

- Intrastat-tiedonkeruun pakollista tietosisältöä kevennettiin 2010 korvaamalla jatkuvasti kerättävä tieto viiden vuoden välein toteutettavalla selvityksellä
- Intrastat-tilastoinnin tiedonkeruurasitusta yrityksille on pienennetty otoskokoa pienentämällä. Intrastat-ilmoittajien lukumäärää on pienennetty viidenneksellä vuodesta 2006 vuoteen 2010 EU-asetusten sallimissa rajoissa.

3.2 Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala

3.2.1 Maataloustukiin liittyvät menettelyt/ MMM ja Maaseutuvirasto

Maatalouden tuki- ja valvontajärjestelmiin liittyvää hallinnollista taakkaa on pyritty vuonna 2010 keventämään mm. seuraavilla Maaseutuviraston toimilla:

- **Sähköinen tukihaku** laajeni keväällä 2010 kattamaan myös Ahvenanmaan maakunnan. Manner-Suomen alueella sähköinen tukihaku tuli käyttöön vuonna 2009. Sähköiseen tukihaun käyttö yleistyi. Vuonna 2010 sähköistä tukihakua käytti vajaat 22 % kaikista tuen hakijoista. Uutta tukihaussa olivat peruslohkojen hallinnansiirrot tilojen välillä ja tiettyjen eläinpalkkioiden mukaantulo sähköiseen tukihakuun. Sähköistä tukihakupalvelua on myös kehitetty siten, että hakemusten palauttamisen lisäksi käyttäjät pääsevät ns. Vipuneuvojan avulla näkemään erilaisia tilaan ja tukihakuun liittyviä yhteenvetotietoja, esim. alustavan laskelman ilmoitettujen tietojen perusteella myönnettävästä tuesta.
- Maataloustukien **hakuoppaiden ja –ohjeiden yksinkertaistamista** ja selkiyttämistä on jatkettu.
- **Tukihakulomakkeita on pyritty parantamaan edelleen** niin, ettei viljelijöiltä kysytä turhia tietoja tai samoja tietoja moneen kertaan. Vuonna 2010 kaikki päätukihauksen lomakkeet postitettiin yhdessä erässä.
- **Rekistereiden yhteiskäyttöä** pyritään jatkuvasti lisäämään ottamalla käyttöön uusia, rekisteritietoihin perustuvia tukijärjestelmiä. Vuonna 2011 toteutettava karitsoiden laatupalkkio perustuu lammasta ja vuhirekisteriin.

3.2.2 Elintarviketurvallisuus ja laatu

Maa- ja metsätalousministeriö on viime vuosina pyrkinyt keventämään pienten ja keskisuurten elintarvikeyritysten hallinnollista taakkaa puutumalla yritysten kokemuksiin elintarvikelainsäädännön ja –valvonnan ongelmiin. Keventämisessä kiinnitetään huomiota mm. lainsäädännön vaatimuksiin, elintarvikevalvontaan ja asiakasnäkökulman parempaan huomioimiseen.

Elintarvikealan yritysten hallinnollista taakkaa kevennetään kehittämällä elintarvikevalvontaa nykyistä riskipohjaisempaan suuntaan. Asiaa koskeva **elintarvikelain muutosesitys** (HE 293/2010 vp) on hyväksytty eduskunnassa maaliskuussa 2011 ja laki tulee voimaan 1.9.2011.

Muutoksilla on elintarvikealan toimijoiden hallinnollista taakkaa selkeästi vähentävä vaikutus, kun **elintarvikehuoneistojen ennakkohyväksynnästä siirrytään ilmoitusmenettelyyn** koko siinä laajuudessa, minkä EU-lainsäädäntö sallii. Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran keväällä 2010 tekemän selvityksen mukaan ilmoitusmenettelyyn siirtyminen toisi elintarvikesektorille välittömiä kustannussäästöjä arviolta 2,2 milj. euroa vuodessa.

Lisäksi elintarvikelakia muutetaan niin, että **alkutuotantopaikkojen valvonta kevenee** nykyistä riskipohjaisempaan suuntaan ja pienten teuras- tamojen ja riistan käsittelylaitosten lihantarkastuksen toimeenpano siir- rettään valtiolle, jossa se on mahdollista toteuttaa toimijoita vähemmän rasittavalla tavalla. Valtio alkaa myös tukea pienteurastamoja lihantar- kastuskustannusten alentamiseksi. Muu kuin ammattimainen elintarvik- keiden käsittely ja luovutus rajataan kokonaan lupamenettelyjen ulko- puolelle.

Edelleen lainsäädäntöä kevennetään niin, että **omavalvontasuunni- telmien hyväksymisestä luovutaan**. Omavalvontasuunnitelmien laati- mista ja omavalvonnan kirjanpitoa helpottavien, elinkeinon laatimien hy- vän käytännön oppaiden käyttöönottoa edistetään. Kaupan alalla kehitet- tään edelleen elintarvikemyymälöiden omavalvontatietopankkia, jossa omavalvonnan tulokset ovat sähköisesti valvontaviranomaisten saatavil- la.

Pienyritysten kokemuksia ja näkemyksiä kuunnellaan entistä tarkemmin muun muassa elintarvikeneuvottelukuntaan perustetussa pk-yritysjaos- tossa. Ministeriö on myös käynnistänyt hankkeen, jonka avulla toteute- taan pk-yrityksille suunnattava lainsäädännön koulutus- ja neuvonta- hanke.

Riskipohjainen valvonta edellyttää paikallistason asiantuntemusta, sillä valvontakohteet, niissä harjoitettava toiminta tai yrittäjän osaaminen ei- vät koskaan ole täysin samanlaisia. Elintarvikevalvonnan ohjaus on Evi- ran ja aluehallintovirastojen vastuulla. Lainsäädännön muutoksiin liittyen tullaan paikallisvalvonnan koulutusta ja ohjausta tehostamaan.

Elintarvikelain muutokseen liittyy myös valvonnan saattaminen entistä avoimemmaksi. Valvontatietojen julkistaminen antaa kuluttajalle mahdol- lisuuden nähdä valvonnan toimintaperiaatteet ja seurata sen tuloksia.

3.3 Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala

3.3.1 Taloushallinnon raportointi

Taloushallinnon uusi raportointikoodisto julkaistiin syyskuussa 2010. Raportointikoodisto on kehitetty taloushallinnon prosessien kehittämi- seen tähtäävässä FIA-hankkeessa (Fully Integrated Accounting) osana Tekes-rahoitteista Real-Time Economy –ohjelmaa, jossa ovat mukana Taloushallintoliitto, Verohallinto, PRH, Tilastokeskus, TEM, Tieto, Aditro sekä kirjanpitotoimistoja ja ohjelmistotaloja.

Koodiston avulla pyritään keventämään erityisesti pk-yritysten viran- omaisraportointiin liittyvää hallinnollista taakkaa. Koodisto luo standardin yrityksen taloushallinnon tietojen raportointiin ja mahdollistaa mm. osa- keyhtiön veroilmoituksen muodostamisen lähes automaattisesti suoraan yrityksen taloushallinnosta tilinpäätöksen pohjalta. Myös tilinpäätöstilas-

tointiin tarvittavat tiedot saadaan automaattisesti suoraan yrityksen taloushallinnosta. Koodisto on käytettävissä vuonna 2011 alkavilla tilikausilla.

3.3.2 Työnantajana toimiminen; yritysten sähköisen asioinnin kehittäminen

Yritys-Suomi –verkkopalvelusta (yrityssuomi.fi) kehitetään julkishallinnon yhteinen **yritysportaali**, josta tulevaisuudessa löytyvät kaikki julkisesti rahoitetut yrityspalvelut ja niiden nykyiset sähköiset asiointipalvelut. Yritys-Suomi keventää yritysten hallinnollista taakkaa, kun yritykset pystyvät löytämään yhdestä paikasta tarvitsemansa tiedot, ohjeet ja monikanavaisesti tarjolla olevat asiointipalvelut.

Alkuvaiheessa verkkopalveluun kehitetään kaksi SADe –ohjelman palvelukokonaisuutta: Yrityksen perustajan palvelukokonaisuus ja Työnantajan palvelukokonaisuus. Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriössä toteutetaan Kansainvälistyvän yrityksen palvelukokonaisuus.

- **Yrityksen perustajan palvelukokonaisuuden** tavoitteena on, että vuoden 2013 loppuun mennessä yrittäjyyttä uravaihtoehtona pohtivilla ja yrityksen perustajilla on käytössään monipuoliset ja helppokäyttöiset monikanavaiset sähköiset palvelut. Valmisteluvaiheessa palvelukokonaisuuden sisällöksi on esitetty mm. seuraavia: yrityksen perustamisen ja käynnistämisen palvelut, starttirahan sähköinen hakeminen TE-toimistosta ja YTJ:n sähköisiin perusilmoituksiin integroituminen.
- **Työnantajan palvelukokonaisuuden** tavoitteena on, että työnantajilla on vuoden 2013 loppuun mennessä käytössään monipuoliset, tarvelähtöiset ja helppokäyttöiset monikanavaiset palvelut. Palvelu on tarkoitettu työnantajina toimiville yrityksille ja yhteisöille sekä kotitalouksille, jotka toimivat tai suunnittelevat toimivansa työnantajina. Valmisteluvaiheessa palvelukokonaisuuden sisällöksi on esitetty mm.: työnantajaksi ilmoittautumisen sähköinen palvelu, KELA:n sähköiset työnantajapalvelut mm. korvaukset työterveyskustannuksista sekä sairauspäivärahoista sekä työsuojelupiirien sähköiset palvelut yrityksille. Työnantajan palvelukokonaisuuden osana laajennetaan myös jo toiminnassa olevaa pientyönantajille tarkoitettua Palkka.fi –palvelua, jonka kautta yritys voi hoitaa keskeiset työnantajan ilmoitusvelvollisuudet.
- Osana Yritys-Suomen monikanavaista palvelukokonaisuutta käynnistettiin vuoden 2010 alussa kun valtakunnallinen **Yritys-Suomi –puhelinpalvelu**. Palvelu tarjoaa alkuvaiheessa apua ja opastusta lähinnä aloittaville yrittäjille. Toiminta laajenee vuonna 2011 koskemaan myös jo toimivia yrityksiä ja näille suunnattuja työ- ja elinkeinoministeriön konsernin yrityspalveluja.

3.3.3 Julkiset hankinnat

Julkisten hankintojen kansallisia kynnysarvoja nostettiin 1.6.2010 (321/2010). Lainmuutoksen myötä noin 2 300 hankintaa siirtyy vuositasolla pois hankintalainsäädännön soveltamisalasta. Tämän on arvioitu keventävän julkisista hankinnoista yrityksille aiheutuvaa hallinnollista taakkaa vajaalla 2,8 milj. eurolla, kun hankintalainsäädännön velvoitteita, kuten esimerkiksi tarjousten muotovaatimuksia, ei sovelleta lain soveltamisalan ulkopuolelle siirtyviin hankintoihin. Laissa säädetään myös hankintapäätöksen sähköisen tiedoksiannosta, mikä omalta osaltaan keventää hankintayksiköiden hallinnollista taakkaa.

Hallituksen esitys laiksi **sähköisestä huutokaupasta ja dynaamisesta hankintajärjestelmästä** (HE 182/2010) hyväksyttiin eduskunnassa maaliskuussa 2011. Sähköisen huutokaupan on arvioitu nopeuttavan hankintaprosessin läpiviemistä. Myös dynaaminen hankintajärjestelmä tehostaa hankintamenettelyä. On arvioitu, että hankintamenettelyyn käytettävä aika vähenisi noin kolmasosan, mikä on omiaan keventämään myös julkisista hankinnoista yrityksille aiheutuvaa hallinnollista taakkaa.

3.3.4 Muut alat

Yritysassiakkaita koskeva asiakastiedonvaihto ELY-keskusten, Finnveran, Tekesin ja TE-toimistojen välillä mahdollistui lain yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä muutoksen (1039/2010) tultua voimaan 15.12.2010. Samassa yhteydessä muutettiin myös Finnvera Oyj:n yhtiölakia siten, että myös Finnveran asiakastietoja voidaan välittää asiakastietojärjestelmien kesken salassapitosäädösten sitä estämättä. Finpron kanssa yhteinen asiakastiedonvaihto hoidetaan asiakassuostumuslomaketta käyttäen.

Laki yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä mahdollistaa entistä laajemman asiakastietojen vaihdon julkisten rahoittajien ja muiden julkisten toimijoiden kesken. Toimijoiden yhteinen asiakastieto mahdollistaa sekä laadukkaamman yrityspalvelujen tarjonnan että myös palvelutoiminnan tuottavuuden tehostamisen.

Yhteinen yritysasiakastieto vähentää myös yritysten hallinnollista taakkaa, kun tiedot yrityksestä ja sen saamista rahoitus-, koulutus yms. palveluista on laajemmin em. organisaatioiden käytössä. TEM:n hallinnonalalla on paljon yhteisiä yritysasiakkaita, jotka ovat pääsääntöisesti pk-yrityksiä. Yhteinen asiakastieto hyödyntää siten eniten juuri pk-yrityksiä.

Yritystukien hakemisen sähköisen asioinnin pilotointi aloitettiin marraskuussa 2010 Varsinais-Suomen ja Uudenmaan ELY-keskusten alueilla. Sähköinen hakeminen on tarkoitus ottaa tuotantokäyttöön koko maassa huhtikuussa 2011.

Tukihaun sähköistäminen koskee asetuksen 21/2009 mukaisia alueellisia kuljetustukihakemuksia sekä valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi annetun lain (1336/2006) mukaisia avustushakemuksia (yritystuet), kuten esimerkiksi yrityksen kehittämisavustus investointeihin ja muihin kehittämistoimenpiteisiin sekä avustus yksinyrittäjän ensimmäisen työntekijän palkkamenoihin.

Edellä tarkoitettuja avustushakemuksia tehdään ELY-keskuksiin vuodessa kaikkiaan noin 4 300. Tällä hetkellä avustuksia haetaan ELY-keskusten ja Yritys-Suomen nettisivuilta löytyvillä lomakkeilla, jotka täytetään, allekirjoitetaan ja lähetetään postitse ELY-keskukseen.

Jatkossa tiedot siirtyvät sähköisestä lomakkeesta suoraan ELY-keskusten yritystukihakemusten ja maksatushakemusten käsittelyjärjestelmään. Myös hakemuksen liitteet, hakemukseen liittyvä lisätietopyyntö tuen hakijalle ja hakijan vastaus lisätietopyyntöön toimitetaan sähköisen palvelun kautta. Lisäksi tuen hakija voi seurata hakemuksen tilaa sähköisen asioinnin tilassa. Päätöksen toimittaminen asiakkaalle pysyy kuitenkin toistaiseksi nykykäytännön mukaisena eli manuaalisena.

3.4 Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla yritysten hallinnollista taakkaa on vuonna 2010 kevennetty lisäämällä sähköisen asioinnin mahdollisuuksia mm. seuraavasti:

KELA on lisännyt sähköisen asioinnin mahdollisuuksia. Useimpia etuuksia voi hakea suoraan internetin kautta. Työnantaja voi verkossa ilmoittaa etuuden myöntämisen ajalta maksamansa palkan ja tarvittaessa etuutta edeltävän ajan palkan päivärahan määrän perusteiden laskemista varten sekä hakea sairaus- tai osasairauspäivärahaa. Työnantaja voi hakea korvausta vanhempainpäiväraha-ajalta työntekijälle maksamastaan lomapalkasta tai lomakorvauksesta. Erityisäitiysrahan käsittelyä varten työnantaja voi ilmoittaa työntekijän työhön liittyvästä vaaratekijästä ja työstä poissaolosta. Niissä tilanteissa, joissa suora asiointi verkossa ei ole mahdollista, työnantaja voi kuitenkin ladata verkosta lomakkeen.

Työnantajan asiointipalvelua on kehitetty niin, että työnantajalta voidaan pyytää aiempaa vähemmän tietoja. Palvelussa voi yhdellä kirjautumisella tehdä usean työntekijän ilmoitukset. Samoin voi tehdä samaa etuutta koskevat hakemukset ja ilmoitukset samalla kertaa.

Työttömyyskassajärjestelmässä sähköiset asiointijärjestelmät tarjoavat työttömyyskassan jäsenille mahdollisuuden täyttää ja lähettää hakemuksia sähköisesti allekirjoitettuna suoraan internetin kautta, tarkistaa ja muuttaa omia tietoja sekä kysyä kassalta kysymyksiä. Sähköinen asiointijärjestelmä hyödyttää sekä työttömyyskassan jäseniä että työttömyyskassoja. Työnantajat joutuvat edelleen antamaan palkkatodistuksia ja selvityksiä työskentelystä, mutta kassan jäsen voi välittää itse sähköisenä työnantajalta saamansa palkkatodistuksen tai skannata sen itse ja toimittaa työttömyyskassalle. Kaikki lomakkeet ovat ladattavissa verkosta.

Sähköistä potilastietojärjestelmää kehitetään. Hankkeen tavoitteena on potilasturvallisuuden parantaminen, paperityön vähentäminen, turhiin kokeiden välttäminen ja kilpailun lisääminen. Kokonaisuutena järjestelmä on Suomen suurin tietojärjestelmä käsittäen kaikkien asukkaiden koko terveyshistorian ja työkalu, jota käytetään kaikessa terveydenhuollossa. Järjestelmä koostuu paikallisista potilastietojärjestelmistä ja apteekkijärjestelmistä, eArkistosta (potilastietojen välitys ja säilytys), eReseptistä (reseptien tallennus ja välitys), eKatselusta (kansalaiset voivat internetin kautta katsoa omia tietojaan) ja tukipalveluista. eReseptin tuotantokäyttö ja reseptien katselumahdollisuus on alkanut vuoden 2011 alussa ja eReseptin käyttö laajenee asteittain. Sähköinen potilastietojärjestelmä on testausvaiheessa vuonna 2011.

Suuri hallinnollisen taakan keventämispotentiaali STM:n hallinnonalalla liittyy **yleisen tulorekisterin muodostamiseen**. Koska perustamiskustannukset ovat arviolta 40 - 50 milj. euroa, ministeriössä on rekisterin muodostamisen osalta päädytty asteittaiseen etenemiseen ja rekisteriin liittyvä kehittämistyö on käynnistynyt yksittäisinä hankkeina. Lainsäädännön selkeyttämisen valmistelu ja tulokäsittelyn yhtenäistämistyö on käynnistetty 2010. Rekisterin perustamisen tarvetta arvioidaan myöhemmin uudelleen.

Palkkatodistusten määrän vähentäminen ja standardointi. Hallinnollisen taakan keventämistarve liittyy ensisijaisesti työttömyysturvalaissa edellytettyihin palkkatodistuksiin. Työttömyyskassojen Yhteisjärjestöllä on ollut käynnissä projekti, jossa on määritelty palkkalaskelmasanomaa. Tavoitteena on kehittää rakenteinen sanoma, josta voidaan lukea tietoja suoraan työttömyyskassan käsittelyjärjestelmään. Projekti on yhteydessä käynnissä olevaan FIP-hankkeeseen (Fully Integrated Payroll), FIA2-hankkeen alaprojektiin (ks. myös kohta 3.3.1), jonka tavoitteena on yritysten hallinnollisten kustannusten pienentäminen kehittämällä palkkahallinnon prosesseja sekä yhdenmukaistamalla palkkahallintoon liittyvää sidosryhmäraportointia. Pyrkimyksenä on luoda kattavampi palkkakoodisto, joko kokoaisi yhteen tärkeimmät viranomaisten vaatimat palkka- ja henkilöstöhallinnon minimietovaatimukset.

Anniskelulupahakemusten liiteasiakirjojen toimittamiseen liittyvät helpotukset. Anniskelulupahakemuksiin on nykyisin liitettävä useita asiakirjoja tiedoista, jotka ovat eri viranomaisten rekistereissä. Todistusten hankkiminen aiheuttaa paljon työtä yrityksissä.

Harmaan talouden selvityskeskus on perustamassa velvoitteidenhoitoselvitysjärjestelmää, joka kerää tietoja eri viranomaisilta mm. Valviralta ja veroviranomaisilta. Tiedot ovat sitten näiden viranomaisten käytössä niiden lupa- ja valvonta-asioissa eikä elinkeinonharjoittajan tarvitse enää toimittaa näitä tietoja ja todistuksia. Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä (1207/2010) tuli voimaan vuoden 2011 alusta. Lain velvoitteidenhoitoselvityksiä koskevia säännöksiä sovelletaan kuitenkin 1.7.2011 lähtien.

3.5 Ympäristöministeriön hallinnonala

Ympäristöministeriön hallinnonalalla yritysten hallinnollista taakkaa on vuonna 2010 kevennetty seuraavilla toimilla:

Ympäristölupiin liittyvää hallinnollista taakkaa on kevennetty ottamalla käyttöön uusi **rekisteröintimenettely**. Kesäkuun alusta 2010 voimaan tullut ympäristönsuojelulain muutos (253/2010) mahdollistaa uuden rekisteröintimenettelyn, joka on jo toteutettu kolmella eri toimialalla: asfaltiasemat, polttonesteiden jakeluasemat ja osa pienistä (alle 50 MW) energiantuotantolaitoksista. Näiltä toimialoilta ei enää edellytetä ympäristölupaa, vaan toiminta voi alkaa suoraan valvonnallisen rekisteröinti-ilmoituksen jälkeen.

Rekisteröintimenettelyn toimialakohtaisiin asetuksiin liittyen on laadittu yritysten hallinnollista taakkaa vähentävä **täytäntöönpanontukipaketti**, joka sisältää yrityksille suunnatun ohjeistuksen lomakkeineen ja täyttö-ohjeineen rekisteröinnin ilmoittamisen ja ympäristöluvan hakemisen helpottamiseksi.

Ympäristönsuojeluasetusta (169/2000) muutettiin vuoden 2010 alusta siten, että **joidenkin laitosten luvanvaraisuuskynnys nousi ja kapasiteettirajoja tarkistettiin. Joitakin laitostyyppejä poistettiin kokonaan luvanvaraisuuden piiristä.** Muutos oli tarpeen pääasiassa hallinnon uudistuksen vuoksi. Toimivaltaisten viranomaisten toimivallanjako muuttui ja samalla uudistettiin myös luvanvaraisuuden kriteeristöä. Asetuksessa ehdotettujen muutosten pääasiallisena tavoitteena oli keventää ja tehostaa ympäristölupamenettelyä. Tämän tavoitteen toteuttamiseksi useiden ympäristönsuojeluasetuksen 1 §:ään sisältyvien toimintojen luvanvaraisuuskynnyksiä nostettiin, ja joillekin toiminnoille asetettiin nykyi-

sestä poiketen luvanvaraisuuskynnys. Edelleen lupamenettelystä poistettiin toimintoja, joiden ympäristövaikutukset ovat niin vähäisiä, että lupamenettelystä voitiin luopua vaarantamatta ympäristönsuojelun tasoa.

Kokonaan lupamenettelystä poistettiin ilmakaasutehdas, pintavettä käytävä raakaveden puhdistuslaitos, voiteluöljytehdas ja kuitusementtitehdas. Joitakin toimintoja poistettiin luvanvaraisuudesta vain tietyin ehdoin. Ehtojen täytyessä toiminnasta ei arvioitaisi muodostuvan haittoja eikä lupamenettelyä siten katsottaisi tarpeelliseksi. Tällainen ehto olisi esimerkiksi suljetun vesienkäsittelyjärjestelmän käyttö. Luvanvaraisuuden tulkintaa selkiytettiin ja täsmennettiin tarkistamalla toimialojen sisällä prosessikuvauksia paremmin IPPC -direktiivin sisältöä vastaaviksi. Merkittävä osa muutoksista koski luvanvaraisuuden sanontojen muutoksia, täsmennyksiä ja toimintojen uudelleen jaotteluja. Sanontojen täsmennykset yhdenmukaistaisivat ja selkeyttäisivät luvanvaraisuuden tulkintaa ja parantaisivat luvanhakijoiden tasapuolista kohtelua ja näin omalta osaltaan kevensivät hallintoa.

Ympäristöministeriö on teettänyt selvityksen (prof. Hollo, Helsingin yliopisto, 2010) siitä, **miten ympäristölupien keventämistä voidaan jatkaa**. Selvityksessä tarkasteltiin rekisteröintimenettelyä ja normiohjausta sekä sitä, millä edellytyksillä ja minkälaisilla reunaehdoilla ympäristölupien lupakynnystä voidaan nostaa. Lisäksi selvitettiin, missä määrin on oikeudellista tarvetta korvata lupamenettelyä joillakin muilla menettelyillä, jos luvanvaraisuus poistetaan eräiltä nykyisin luvanvaraisilta toiminnoilta.

Selvityksen ja siitä saatujen lausuntojen pohjalta ympäristöministeriössä tutkitaan mahdollisuuksia keventää lupamenettelyä ja siten pienentää yritysten hallinnollista taakkaa edelleen. Selvityksen tuloksia hyödynnetään myös ympäristönsuojelulain kokonaisuudistuksesta. Hankkeen vaikutus selvitykset on aloitettu syksyllä 2010, ja uudistuksen on tarkoitus tulla voimaan 2013 alusta.

Ympäristönsuojelulain kokonaisuudistuksen yhteydessä valmistellaan esitys siitä, miten **ympäristölupiin liittyviä selvitysmääräyksiä voidaan yhtenäistää ja yksinkertaistaa**.

Teollisuuden päästöjä koskeva direktiivi (2010/75/EU, IE-direktiivi) tuli voimaan 6.1.2011. Direktiivi on pantava kansallisesti täytäntöön vuoden 2012 loppuun mennessä. Direktiivi tuo joitakin muutoksia ympäristöluvanvaraisuuteen, ja sillä tulee olemaan vaikutuksia kansalliseen liikumavaraan lupamenettelyä kevyempien keinojen käyttöönotossa. IE-direktiivin myötä ympäristönsuojelulakia (YSL) on välttämätöntä uudistaa laaja-alaisesti. Direktiivin yksityiskohtainen sääntely ja siitä johtuva kansallisen lainsäädännön uudistamistarve johtaa merkittäviin muutoksiin. IE-direktiivi korvaa myös eräät teollisia toimintoja koskevat erityisvaatimukset, joista aiemmin on säädetty omina toimialakohtaisina direktiiveinä. Tärkein muutos IE-direktiivissä on parasta käyttökelpoista tekniikkaa (BAT) koskeva muutos, kun BAT-vertailuasiakirjojen BAT-päätelmiin sisältyvät päästötasot tulevat sitoviksi

Ympäristölupakäsittelyn ja ympäristönsuojelun valvonnan organisointi muuttui aluehallinnon uudistuksessa. Vuoden 2010 alusta lupakäsittely siirtyi aluehallintovirastoihin ja valvonta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksiin (ELY). Valtion ympäristölupaviranomaisten määrä väheni kuudestatoista neljään. Tämä parantaa lupien käsittelyn yhtenäisyyttä ja lupapäätösten ennakoitavuutta. Jatkossa yhdenmukaistaminen ja päätösten ennakoitavuus helpottaa muun muassa yritysten mahdollisuutta suunnitella investointiratkaisuja, kun viranomaislinja on selkeä ja ennustettava. Myös käsittelyajat oletettavasti lyhenevät sitä kautta, että viranomaisille muodostuu vahvempi tietotaito tiettyjen toimialojen lupien käsittelystä.

Ympäristö- ja vesitalouslupien hakeminen ja käsittely on muuttumassa sähköiseksi. Käynnissä olevan **LUPA-tietojärjestelmähankkeen** tavoitteena on luoda ympäristölupamenettelyä tukeva sähköinen järjestelmäkokonaisuus, jossa toiminnanharjoittaja saa sähköisestä palvelusta apua luvan kirjoittamiseen, voi kirjoittaa suojatussa ympäristössä lupahakemuksen ja lähettää sen sähköisesti viranomaisille. Viranomaiskäsittelyn aikana toiminnanharjoittaja saa tietoja käsittelyn etenemisestä ja arvion siitä, koska lupa annetaan. Lupaviranomaiset voivat hakea lausunnot ja kansalaisten kommentit järjestelmän tietopalvelun kautta. Tietopalveluun tallennetaan myös valmiit luvat. Asiointiliittymän kautta lupapalvelullinen voi saada lupapäätöksen sähköisenä. Järjestelmä toteutetaan osaksi aluehallintovirastojen ja elinkeino-, liikenne ja ympäristöviraston tietojärjestelmäratkaisua. Hankkeen ensimmäinen vaihe otetaan vaiheittain käyttöön vuoden 2011 aikana kahdella sektorilla (suuret polttolaitokset ja jätevedenpuhdistamot). Vuodesta 2012 alkaen järjestelmän kautta voidaan tehdä ympäristölupahakemus kaikille valtion lupaviranomaisten toimivaltaan kuuluville laitoksille. Tietopalvelu tukee muita kuin edellä esitettyjä sektoreita vaiheittain vuoden 2012 kuluessa

Parhaan käyttökelpoisen tekniikan kansallisten raporttien valmistelu jatketään edelleen. Keväällä 2009 valmistui parhaan käytettävissä olevan tekniikan raportti biokaasulaitosten toiminnalle. Syksyllä 2010 valmistuu parhaan käyttökelpoisen tekniikan raportti murskaus- ja kivenlouhimoille sekä raportti parhaista ympäristönsuojelun käytännöistä kaivosteollisuudessa. Parhaillaan valmistellaan raporttia myös ampumaratatoiminnoille. Nämä raportit helpottavat yrityksissä lupahakemusten tekemistä.

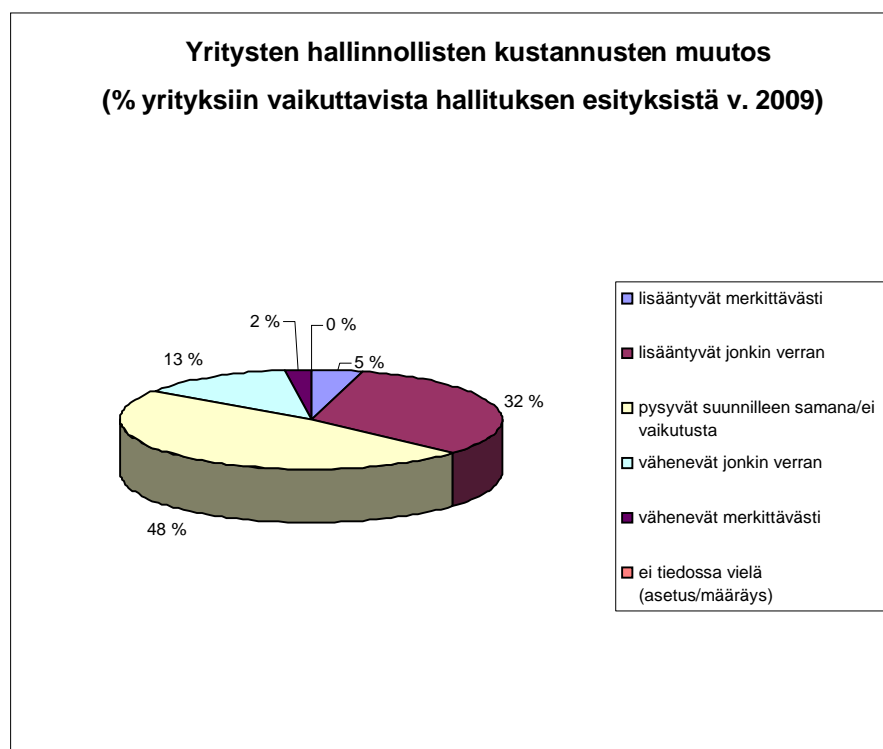
Ympäristöministeriö asetti syksyllä 2010 työryhmän selvittämään, miten yritysten hallinnollista taakkaa voidaan pienentää **toiminnanharjoittajilta kerättävien päästötietojen raportoinnin** osalta muulla tavoin kuin raportointia vähentämällä. Kansainvälinen ja etenkin EU-lainsäädännöstä johtuva raportointi lisääntyy, ja päästötietojen laadulle asetetaan jatkuvasti yksityiskohtaisempia vaatimuksia. Työryhmän tavoitteena on myös parantaa päästötietojen hankintaa toiminnanharjoittajilta valvontaan liittyvien tietojen keräyksen yhteydessä ottaen kuitenkin huomioon toiminnanharjoittajien hallinnollisen taakan vähentämisen. Työryhmä esittää ehdotuksensa 31.6.2011 mennessä.

4 Toimintaohjelman seuranta ja täydentäminen

4.1 Hallinnollisen taakan kehitys vuosina 2009-2010

Työ- ja elinkeinoministeriö seuraa yritysvaikutusarviointien toteuttamista ministeriöiden säädöshankkeissa osana lainsäädännön yritysvaikutusten arvioinnin kehittämistä. Valtiopäivävuotta 2009 koskevassa seurannassa oli mukana 131 sellaista hallituksen esitystä, jolla katsottiin olevan vähäistä merkittävämpiä vaikutuksia yritystoimintaan tai markkinoihin. Tämä oli 46 % kaikista lainsäädäntöesityksistä. Hallituksen esitysten seuranta muodosti pohjan myös yritysten hallinnollisten kustannusten seurannalle. Lisäksi otettiin huomioon tiedonantovelvoitteiden tarkempi määrittely asetuksissa ja viranomais määräyksissä sekä eduskunnan tekemät muutokset.

Yritysten hallinnollisten kustannusten muutoksia on TEM:n seurannassa arvioitu laadullisen, viisiportaisen indikaattorin avulla: kustannukset lisääntyvät merkittävästi, lisääntyvät jonkin verran, pysyvät suunnilleen ennallaan/ei vaikutusta, vähenevät jonkin verran, vähenevät merkittävästi. Tulosten mukaan arviolta **37 % seurannassa mukana olleista säädösmuutoksista tulee lisäämään yritysten hallinnollisia kustannuksia**, näistä 5 % merkittävästi ja 32 % jonkin verran. Muutoksista arviolta **15 % tulee vähentämään yritysten hallinnollisia kustannuksia**, näistä 2 % merkittävästi ja 13 % jonkin verran (kuvio 4). Hallituksen valtiopäivävuonna 2009 esittelemät säädösmuutokset tulevat siten lisäämään yritysten hallinnollisia kustannuksia useammin kuin vähentämään niitä. Seurantaan sisältyivät niin EU-lainsäädäntöön perustuvat kuin kansallisista lähtökohdista tehdyt muutokset yritysten tiedonantovelvoiteisiin.

Kuvio 4. Valtiopäivävuonna 2009 annettujen, yrityksiin vaikuttavien hallituksen esitysten vaikutukset yritysten hallinnollisiin kustannuksiin (n=131)

Arvio vaikutuksista yritysten hallinnollisiin kustannuksiin tehtiin TEM:ssä virkatyönä, ja se on suuntaa-antava. Koska hallituksen esitysten perusteluissa arviot yritysvaikutuksista esitetään keskimäärin hyvin suppeasti ja yleisluonteisesti, ei vaikutuksista yritysten hallinnollisiin kustannuksiin voitu tehdä tarkkoja johtopäätöksiä Tietoa toteutuvista, yrityksiin kohdistuvista käytännön vaikutuksista ei myöskään vielä ollut. Lisäksi seurannassa tehty arvio koski vain yritysten hallinnollisia kustannuksia, eikä siinä ollut mahdollista eritellä sitä, mitkä ovat vaikutukset yritysten hallinnolliseen taakkaan.

Työ- ja elinkeinoministeriö teetti lisäksi tarkemman arvion vuoden 2009 hallituksen esitysten vaikutuksista yritysten hallinnollisiin kustannuksiin ja taakkaan (Ramboll Management Consulting 2010). Selvityksessä TEM:n oman seurannan tuloksia täydennettiin muun muassa ministeriöiden asiantuntijoiden haastatteluin. Selvitys rajattiin niihin esityksiin (21 kpl), joissa hallinnollisiin kustannuksiin kohdistuva lainsäädäntömuutos toteutettiin kansallisista lähtökohdista eikä EU-lainsäädäntöön tai muuhun kansainväliseen velvoitteeseen pohjautuen. Mukana selvityksessä olivat kaikki toimintaohjelman prioriteettialoihin liittyvät esitykset, mutta muilta lainsäädäntöaloilta vain taakkavaikutuksiltaan merkittävimmät muutokset. Myös tässä selvityksessä arvio kustannusten ja taakan kehityksestä perustui viisiportaiseen, laadulliseen indikaattoriin. Selvityksen tulokset on esitetty yhteenvetona taulukossa 2. Selvitykseen ei valikoitunut esityksiä maataloustukien tai tilastoinnin painopistealoilta.

Prioriteettiala	Lakeja/hallituksen esityksiä (kpl)	Vaikutukset hallinnolliseen taakkaan
Elintarviketurvallisuus ja laatu	2	Uudet tiedonantovelvoitteet lisäävät hallinnollista taakkaa jonkin verran.
Julkiset hankinnat	1	Yrityksille syntyvä hallinnollinen taakka vähenee merkittävästi.
Taloushallinnon raportointi	1	Yrityksille syntyvä hallinnollinen taakka vähenee merkittävästi.
Työnantajana toimiminen	2	Yrityksille syntyvä hallinnollinen taakka vähenee jonkin verran.
Verotus	1	Lakimuutoksella ei juuri ole vaikutuksia yritysten hallinnolliseen taakkaan.
Ympäristöluvut	1	Yrityksille syntyvä hallinnollinen taakka vähenee merkittävästi.

Ministeriö	Lakeja/hallituksen esityksiä (kpl)	Vaikutukset hallinnolliseen taakkaan
LVM	3	Yrityksille syntyvän hallinnollisen taakan muutokset ovat vähäisiä.
MMM	6	Lakimuutoksilla on kahdensuuntaisia vaikutuksia. Kokonaisuudessaan yrityksille syntyvä hallinnollinen taakka lisääntyy jonkin verran.
OM	3	Yrityksille syntyvä hallinnollinen taakka vähenee.

STM	4	Lakimuutoksilla on kahdensuuntaisia vaikutuksia. Kokonaisuudessaan yrityksille syntyvä hallinnollinen kuitenkin pysyy suunnilleen ennallaan.
TEM	1	Yrityksille syntyvä hallinnollinen taakka vähenee merkittävästi.
VM	3	Yrityksille syntyvä hallinnollinen taakka lisääntyy jonkin verran.
YM	1	Yrityksille syntyvä hallinnollinen taakka vähenee merkittävästi.

Taulukko 2. Kansallisista lähtökohdista toteutetut muutokset yritysten tiedonantovelvoitteisiin vuoden 2009 hallituksen esitysten perusteella painopistealoittain ja ministeriöittäin

Vuoden 2010 hallituksen esitysten osalta käytettävissä on vasta alustava arvio kevätistuntokauden hallituksen esitysten vaikutuksista yritysten hallinnollisiin kustannuksiin. Työ- ja elinkeinoministeriön virkatyönä tekemän arvion mukaan yritysten hallinnollisiin kustannuksiin vaikuttaisi runsaat 15 % kevätistuntokauden esityksiin perustuvista säädösmuutoksista. Arviossa oli mukana seitsemän toimintaohjelman painopistealoihin liittyvää esitystä ja kahdeksan esitystä muilta lainsäädäntöalueilta.

Yritysten hallinnollisiin kustannuksiin ja taakkaan merkittävimmin vaikuttavat rakentamisen ja päästökaupan käännetty arvonlisäverotus sekä kuluttajasuojalain muutos, jotka molemmat lisäävät yritysten taakkaa. Alustavan kokonaisarvion mukaan kevätistuntokauden 2010 esitysten vaikutukset yritysten hallinnollisiin ovat seuraavan suuntaisia:

esityksiä, kpl

lisääntyvät merkittävästi	2
lisääntyvät jonkin verran	6
suunnilleen ennallaan/vaikutukset vähäisiä	5
vähenevät jonkin verran	2
vähenevät merkittävästi	0

Edellä kuvattujen, tähän mennessä toteutettujen seurantaselvitysten perusteella voidaan todeta, että yritysten hallinnollisten kustannusten ja taakan kehityksen seuranta vaikeuttaa tätä koskevien etukäteisarvioiden ylimalkaisuus tai puuttuminen kokonaan. Lisäksi luotettavampien ja myös määrällisten arvioiden tekeminen taakan kehityksestä edellyttäisi valmistelleen ministeriön näkemyksen ohella myös yritysten näkemysten kartoittamista.

Työ- ja elinkeinoministeriön tavoitteena on laatia systemaattinen kokonaisarvio taakan kehityksestä ja toimintaohjelman vaikuttavuudesta. Arvion pohjana käytetään loppuvuodesta 2010 valmistuneita taakan lähtötasoarvioita, asiantuntija-arvioita ja yritysten näkemyksiä. Arvio tulee kokonaisarvion lisäksi sisältämään tietoa toimintaohjelman painopistealakohtaisesta ja ministeriökohtaisesta kehityksestä.

Heti seuraavan vaalikauden alussa olisi lisäksi harkittava toimintaohjelman kokonaisvähennystavoitteen (25 % taakan vähennys vuoden 2006 lopun tasosta vuoden 2012 loppuun mennessä) jakamista painopis-

tealoittaisiksi määrällisiksi osatavoitteiksi. Tällä tavalla vahvistettaisiin osaltaan toimintaohjelman toteutusta ja seurantaa.

4.2 Vuonna 2010 käynnistettäviksi ehdotetut toimet

Vuoden 2009 edistymisraportissaan ohjausryhmä totesi, että mahdollisimman pikaisesti tulisi lisäksi aloittaa konkreettisia arviointi- ja valmistelutoimenpiteitä seuraavien yritysten hallinnollisen taakan vähentämisen kannalta merkityksellisten linjausten toteuttamiseksi:

- Kehitetään yritysten sähköistä asiointia edelleen (esim. mahdollisesta täysin sähköinen verojen ilmoittaminen ja edistetään sähköistä asiointia kunnissa, erityisesti maaseudulla)
- Velvoitetaan ja mahdollistetaan viranomaisen hankkimaan lupa- tai tukihakemuksen liitteeksi tarvittavat tiedot ja todistukset suoraan toiselta viranomaiselta
- Kevennetään yritystukien ja muun yritysrahoituksen hakemusmenettelyä
- Yksinkertaistetaan lääketukkukaupan hyväksyntäprosesseja
- Yksinkertaistetaan sotu-maksujen sekä työttömyys- ja eläkevakuutusmaksujen maksamisenettelyä.

Ohjausryhmän esille ottamista toimista yritysten sähköistä asiointia koskevia hankkeita on viety eteenpäin monilla hallinnonaloilla. Lupa- ja tukihakemusten liitteeksi tarvittavien todistusten toimittamiseen liittyviä helpotuksia on suunnitteilla ainakin Harmaan talouden selvityskeskukseen perustettavan velvoitteidenhoitoselvitysjärjestelmän myötä (ks. luku 3.4).

Yritystukiin ja -rahoitukseen liittyvien hakemusmenettelyjen yksinkertaistamista on viety eteenpäin tehostamalla ELY-keskusten, Finnveran, Tekesin ja TE-toimistojen yritysasiakkaita koskevaa asiakastietojenvaihtoa ja sähköistämällä eräiden yritystukien hakemista (ks. luku 3.3.4).

4.3 Linjaukset toimintaohjelman jatkotoimiksi

Ohjausryhmä katsoo, että yritysten hallinnollisen taakan vähentämisen toimintaohjelman toteutusta tulee jatkaa seuraavien linjausten mukaisesti. Linjaukset ja toimintaohjelman tilannekatsaus on käsitelty hallituksen iltakoulussa 9.2.2011.

Kansallinen toimintaohjelma on voimassa vuoteen 2012. EU-tason toimintaohjelman tavoiteaikataulu ulottuu vastaavasti vuoteen 2012. Tämä edellyttää, että ohjelmaa jatketaan ja tarvittaessa sitä tarkistetaan seuraavalla vaalikaudella.

Toimenpiteitä eri hallinnonaloilla, erityisesti raskaimmilla painopistealoilla tulee olennaisesti tehostaa. Myös muista lähtökohdista toteutettavissa uudistushankkeissa tulee varmistaa, ettei taakan keventämistavoitteen toteutuminen vaarannu.

Toimenpiteitä toteutetaan ja tehostetaan myös muilla kuin painopistealoilla tietyn alan yrityksille raskaiden, vanhentuneiden tai tarpeettomien tiedonantovelvoitteiden vähentämiseksi.

Yritysten sähköisen asiointin kehittämistä tulee edelleen jatkaa. Sähköisen asiointin kehittämisessä on huolehdittava siitä, että yritysten asiointimahdollisuuksia parannetaan vastaavasti kuin kansalaisten. Sähköisen asiointin kehittämisen yhteydessä tulee arvioida mahdollisuudet virtaviivaistaa erilaiset sähköistettävät prosessit.

Paremmen sääntelyn tavoitteiden ja yritysten hallinnollisen taakan vähentämistavoitteen saavuttamiseksi on tärkeää, että yritysten hallinnollisten kustannusten ja taakan arviointi tehdään riittävän perusteellisesti lainvalmistelun yhteydessä osana muuta etukäiteistä vaikutusarviointia.

Toimintaohjelman toteutumisen systemaattista seuranta on tarpeen vuosittain jatkaa. Lisäksi painopistealojen seurantamittaukset toteutetaan toimintaohjelman lopussa. Sekä vuosittaiseen seurantaan että seurantamittauksiin tulee varata riittävät määrärahat.

Kansallisen toimintaohjelman painopistealat vastaavat pitkälti EU:n toimintaohjelman painopistealoja, joilla kevennystoimia myös toteutetaan. Kansallisen toimintaohjelman toteutumisen seuranta on kytkettävä tiiviisti EU-toimien toteutumisen seurantaan.